

РЕЦЕНЗИЯ

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА: ИГРАТА КАТО СРЕДСТВО ЗА СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ В ОБЩАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

*По област на висше образование: 1. Педагогически науки.
Професионално направление: 1.2. Педагогика(Специална педагогика)*

Докторант: Райна Венкова Стойчева

Рецензент: проф. д-р Катерина Караджова

I. Оценка на актуалността и значимостта на научния проблем

Дисертационният труд е насочен към един интересен, но в момента недостатъчно добре проучен въпрос. Това е въпросът за играта като средство за социално развитие на децата със специални образователни потребности(ДСОП) в общата образователна среда. В рецензираната разработка се акцентира върху необходимостта от внедряване на иновативни практики под формата на игри, които да стимулират общата и допълнителна подкрепа за децата със СОП в масовата образователна среда. Паралелно с това се лансира и необходимостта от участието на детето със СОП в процеса на приобщаване и обучение, което на практика може да се реализира чрез играта . Очакванията са предложените иновации да се синхронизират с действащия образователен модел, прилаган към тези деца, което от своя страна ще съдейства за усвояването на социални умения и подобряване качеството на техния живот по посока на социализацията и интеграцията в общността.

От тази гледна точка темата е както актуална и значима, така и с много приложни аспекти за педагогическата теория и практика.

II. Оценка на формални показатели: обем, структура, оформление и изложение.

Разработката на Райна Стойчева като обем, структура и съдържание напълно отговаря на изискванията за дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор “ по формални показатели.

Дисертационният труд е разработен върху 271 стандартни страници, което включва уводна част, която е озаглавена Постановка на

изследването, три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения. Отделните части са балансирани по съотношение и добре озаглавени. Библиографската справка съдържа 204 заглавия, от които 145 на кирилица и 59 на латиница. Отделно има и 8 интернет източници. Литературата е правилно подбрана съобразно темата на дисертационния труд и в по-голямата си част е съвременна. В текста присъстват многобройни таблици и графики, които създават прегледност и информативност за данните от изследването. Разработката е технически много добре оформена и написана на ясен език, създаващ впечатление за задълбоченост както в теоретичните интерпретации, така и в анализите на резултатите.

III. Оценка и съдържание на дисертационния труд.

1. Увод и преглед на теорията по темата и дисертацията.

В уводната част се обосновава актуалността на темата, като се поставя акцент върху намалената социална активност на децата със СОП и необходимостта от формирането на качеството „социалност“ в контекста на психическото и социално развитие на децата. В качеството на основно средство, докторантката предлага играта. Дизайнът на експерименталното изследване е представен в тази част. Той включва обект, предмет и цел на изследване, формулиране на хипотеза и задачи, както и обосновка на инструментариума на дисертационното изследване.

Целта и задачите на докторското изследване са научно обосновани, а хипотезата е логическо следствие от тях.

Изследваната проблематика и съответно целта и задачите, които си е поставила докторантката, са недостатъчно проучени, което е предпоставка за разработването на сериозен дисертационен труд.

В първата глава докторантката прави обстоен теоретичен анализ на парадигмата дете със специални образователни потребности. Тук се търсят и намират корелации между особеностите в психофизическото развитие на децата със СОП и качеството на тяхното обучение. Задълбочено и професионално докторантката представя развиващите функции на общата образователна среда в условията на приобщаващото образование. В резултата на това логически се достига до извода, че образователната среда предоставя големи възможности за активни взаимодействия на детето със СОП и предоставя условия за развитието на неговите възможности и способности. Тези взаимодействия са в

центъра на изследователския интерес на дисертантката, която търси мястото на играта в контекста на социалното развитие на детето, и системата от корекционно- развиващи дейности. Тя проследява редица авторски становища и теории, анализира ги в сравнителен план и въз основа на това прави сериозни обобщения и изводи за спецификата и факторите, определящи на социалното развитие на детето със СОП.

Теоретичните анализи и обобщения са добра основа за провеждането на надеждно и качествено експериментално изследване.

III. Постановка на изследването

В трета глава се представя организацията и практическото провеждане на педагогическото изследване. Задълбочено и целенасочено докторантката описва и анализира трите етапа(подготвителен, експериментален и заключителен) на провеждане на педагогическия експеримент. Извадката изследвани лица е много внушителна: 52 общообразователни учители, 40 ресурсни учители и 34 родители и 27 деца със СОП, което пък от своя страна гарантира репрезентативност на получените експериментални данни. Технологиията на изследването е обяснена точно и изчерпателно. Изследваните лица са представени коректно и описани обективно според вида нарушение, а изследваните критерии и показатели са подбрани сполучливо и професионално. Технологиията на изследването е описана точно и аргументирано, като първичните данни от протоколите се допълват от информацията, получена чрез тестовите. Първичните данни са представени таблично, което улеснява последвалите анализи. Изследователският план отразява последователността и значимостта на извършеното изследване.

IV. Анализ на резултатите от изследването

Райна Стоицева анализира данните, получени от педагогическия експеримент на ниво: констатиращ, формиращ и контролен етап.

Чрез игрите, включени в педагогическия експеримент бяха измерени такива критерии като степен на активност, взаимодействие на детето със СОП по време на игра, мотивация за включване в игрова дейност и други, които в своята съвкупност определят параметрите на социалното развитие на детето със СОП.

Резултатите са представени количествено в табличен вид и са илюстрирани чрез диаграми, които онагледяват добре търсените закономерности. Чрез експерименталния анализ се търсят и намират

съществени корелации между игрите, използвани от децата със СОП и личностните качества, които се формират чрез тях.

V. Изводи и приноси от изследването

Приемам реалността на описаните приноси моменти от докторантката. Те са много обобщени с оглед на тяхната широка приложимост. Аз ще очертая някои по-конкретни, които определят реалната стойност на дисертационния труд:

1. Богато теоретично изследване, което е с познавателна и информационна стойност;

2. Всеобхватност на изследването. Докторантката изследва 52 начални учители, 40 родители и 34 деца със СОП. Използвани са много разнообразни методи като анкети, многофакторен личностен въпросник за деца, методика за изследване на самооценката, проективен тест, педагогически експеримент чрез които са изследвани доста параметри, определящи нивото на социално развитие при деца със СОП;

3. Създаден е Теоретико-приложен модел на педагогическото изследване в резултат на което се предлага модел за организиране на социалното развитие на децата със СОП;

4. Обособени са параметри на позитивната социална подкрепяща среда;

5. Открити са основните специфики на социалното развитие и се извеждат факторите, определящи нивото на социално развитие при децата със СОП;

6. В обобщен вид се представя мнението на учители и родители за ролята на играта за социалното развитие на деца със СОП;

7. Търсенето и намирането на корелации между параметрите на социалното развитие и различните игрови дейности;

8. В процеса на експерименталното изследване се извеждат критерии за измерване на междуличностните взаимоотношения и заемащата позиция на детето със СОП в масовия клас;

9. Като приносен момент ще отбеляза факта, че в дисертационния труд се наблюдава голямо разнообразие и богатство на

експерименталните методики, както и различни стратегии и подходи при интерпретиране на изследваните параметри;

5. Коментари и препоръки:

1. Липсва увод. Постановката на изследването в никакъв случай не може да замести уводната част. Още повече, че нейното място е след теоретичния анализ в частта, където се представя експерименталния дизайн.

2. В дисертацията липсват експериментални данни за връзката между игровите дейности и развитието на моториката, възприятията, мисленето, речта, паметта и формирането на социални умения, които са определящи за степента на социално развитие при деца със СОП;

3. Според мен има известна фрагментарност, разпокъсаност и стихийност при структуриране на отделните моменти от дисертацията. След всяко изследване има обособени различни задачи, след всяка игра също. Според мен задачите би трябвало да се обобщят и да бъдат едни и същи за всички изследвания, различни да бъдат само начините за тяхното разрешаване;

4. Провеждането на педагогически експеримент предполага наличието на обстоен качествен анализ на получените експериментални данни. Този анализ липсва. Има много таблици, диаграми, статистически анализи, но липсват отделно обособени качествените анализи, които са задължителни за всяка едно педагогическо изследване;

5. В дисертацията се отделя голямо внимание на анкетното проучване на учители и родители. В същото време обаче анализите от това проучване, както и направените изводи не са обвързани с формулираните цел, задачи и хипотеза на изследване;

7. Смятам, че направените изводи и практически препоръки са недостатъчни с оглед на мащабното експериментално изследване. Още повече че някои от изводите звучат повече като анализ на експерименталните резултати, а не като обобщение, което произтича от експерименталните анализи (извод 2, 3, 4 и др.).

VI. Оценка на автореферата и публикациите

Авторефератът е разработен върху 45 страници, отговаря на изискванията и дава съществена информация за дисертационния труд и направените изследвания. В автореферата са представени лаконично, но точно най-важните моменти от дисертационния труд.

Докторантката Райна Стоицева има седем самостоятелни публикации. Това е напълно достатъчно за допускане до публична защита.

VII. Заключение:

Въз основа на всичко положително, описано и аргументирано в моето становище, с убеденост мога да заявя, че рецензираният труд има своите качества и достойнства и предлагам на **УВАЖАЕМОТО НАУЧНО ЖУРИ** да гласува с положителен вот за присъждането на Райна Стоицева на образователна и научна степен „доктор“ по Педагогика (Специална педагогика).

Рецензент:

Проф. д-р К. Караджова

08.03.2018г.